

รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี*

The Model of Community Organizations Participation for Buddhism-Promotive Activities in Ubon Ratchathani Province

^{1*} พระครูถาวรกิตติธรรม, ¹กิติรัตน์ สีหพันธ์ และ ²รัตนะ ปัญญาภา

^{1*}Phrakru Thavornkittidham, ¹Kitirat Sihaban and ²Rattana Panyapa

^{1*}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences,

Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

^{1*}Corresponding Author. Email: kittitum_53@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพการมีส่วนร่วม พัฒนาและประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลโดยการสอบถามบุคคลในองค์กรศาสนา รัฐ และเอกชนจำนวน 399 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำข้อมูลเชิงสถิติมาเป็นฐานพัฒนารูปแบบผ่านการสนทนากลุ่มย่อยของผู้ให้ข้อมูลหลัก 20 คน และประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก. รูปแบบมี 7 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน: การมีส่วนร่วมในการวางแผน ป้องกัน และจัดระบบที่สามารถปฏิบัติได้จริง 2) ด้านการตัดสินใจ: การมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบกิจกรรม, ให้โอกาสประชาชนร่วมตัดสินใจ, สนับสนุนทรัพยากรในการเผยแพร่ 3) ด้านการดำเนินงาน: การมีส่วนร่วมออกแบบกิจกรรม, การประสานเครือข่าย, การคาดหวังให้วัดเป็นพื้นที่สาธารณด้านการศึกษาและสุขภาพ และการสร้างกติการ่วมกัน, 4) ด้านการรับผลประโยชน์: มุ่งผลคือการปฏิบัติธรรม, ส่งเสริมจิตใจและสติปัญญา และการมอบรางวัลเชิดชูคุณธรรม, 5) ด้านการประเมินผล: ตรวจสอบการใช้งบประมาณ, ตั้งศูนย์ประสานงาน, ประชุมประเมินผล และแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล 6) ด้านข่าวสาร: ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเผยแพร่

กิจกรรมผ่านช่องทางการสื่อสารทันสมัย สื่อประชาสัมพันธ์ในชุมชน และสื่อสารสนเทศท้องถิ่น และ 7) ด้านการกระจายอำนาจ: วิจัยปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชน, ให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรท้องถิ่น และส่งเสริมให้ชุมชนเห็นความสำคัญในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา ส่วนผลการประเมินรูปแบบพบว่า ภาพรวมทุกด้านเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; องค์กรชุมชน; กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา

Abstract

This research aims to study the state of participation, develop and evaluate the participation model of community organizations in Buddhism-Promotion activities in Ubon Ratchathani province. Data were collected by using questionnaires for 399 people in religious, government and private organizations and were analyzed by mean and standard deviation. From then, statistical data was used as a base to develop the model through a focus-group discussion of 20 key informants. It was evaluated by 15 experts. The results were found that: the participation of organizations in the community as a whole is at a high level. The model consists of 7 aspects: 1) planning; Participation in the planning, prevention and implementation of systems that can be practically implemented; 2) decision-making: participation in the development of activity forms, letting people to participate in decision making, supporting resources for dissemination; 3) operational aspects: participation in activity design, network coordination, expecting the temple to be a public area of education and health and creating rules together; 4) benefit: The result is meditation, mind and intelligence, and the awarding of moral merit; 5) evaluation: check budget usage, set up coordination center, evaluation meeting and appoint an evaluation committee; 6) information: using information technology to disseminate activities through modern communication media, public relations media in the community and local information media such exhibition; and 7) decentralization: research on public participation issues, educating and raising awareness for local personnel and encourage the community to promote Buddhism as important. The model evaluation results were found that all aspects are appropriate and possible at a high level.

Keywords: Community Organization; Participation; Buddhism-Promotive Activity

บทนำ

พระพุทธศาสนามีความสำคัญต่อสังคมไทย เพราะเป็นศาสนาที่ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือ ถึงร้อยละ 95 เป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและ ศีลธรรม ทั้งวิถีชีวิตของคนไทย การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต การส่งเสริมพระพุทธศาสนาหรือการนำพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางสร้างสรรค์สังคม อาจใช้กระบวนการตามแนวทางที่ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (Phramaha Hansa Dhammahāso, 2018) ได้นำเสนอรูปแบบองค์ความรู้ ด้านสันติภาพเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา กระบวนการสร้างสันติภาพในสังคมไทย คือ การสร้างวงล้อ แห่งสันติภาพ ล้อมวงล้อด้วย บ ว ร ประกอบด้วย วงล้อที่ 1 การสร้างรากฐานจิตวิญญาณแห่งสันติภาพ วงล้อที่ 2 สร้างวิถีสันติพัฒนาวัฒนธรรม วงล้อที่ 3 สร้างวิศวกรสันติภาพ คือ การพัฒนาผู้ที่จะมาทำหน้าที่ใน งานสร้างสันติภาพ วงล้อทั้ง 3 จะขับเคลื่อนได้ต้องอาศัยการรวมพลังของบ้านวัด และโรงเรียน ที่เรียกว่า สถานี BTS (BAN-TAMPLE-SCHOOL) ได้ นอกจากนี้ หน้าที่ของชาวพุทธที่สำคัญคือ การเข้าไปมีส่วนร่วม กิจกรรมทางศาสนา การศึกษาหลักธรรม การปฏิบัติตามหลักธรรม การบำรุงพระพุทธศาสนาเป็นการ สืบทอดพระพุทธศาสนา

จากสภาพโดยทั่วไปพบว่า กิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนมากในการส่งเสริมพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่ คือ การเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา การอุปสมบท การบริจาคทรัพย์ ซึ่งถือว่าเป็นเพียงส่วนหนึ่งใน หน้าที่ของชาวพุทธ แต่ประภัสสร เตชะประเสริฐวิทยา (Thechprasertwittaya, 2011) ได้เสนอว่า ชุมชนและองค์กรพระพุทธศาสนาควรร่วมทำการศึกษาปัญหา ร่วมคิดและวางนโยบาย ตัดสินใจใช้ทรัพยากร ที่มีจำกัด ร่วมกัน หรือปรับปรุงระบบบริหารงาน ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการ ร่วมกันปฏิบัติตาม นโยบาย และร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล ในขณะที่คติน รพีพัฒน์ (Rapipat, 2004) มองว่ากระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชนควรเน้นในด้านการกำหนดปัญหา การการตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การประเมินผลงาน กิจกรรมและส่วนนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (Jongwutthiwet, 2007) กล่าวว่า ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการ วางแผนพัฒนา การดำเนินการตามแผน และการประเมินผลโครงการทุกขั้นตอน

เมื่อพิจารณาในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จะพบว่า กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่องค์กรทั้ง ภาครัฐและเอกชนในชุมชนร่วมด้วยช่วยกันอย่างชัดเจนที่สุด คือ เทศกาลแห่เทียนพรรษา (Khaengkhan, 2017) แต่ก็ยังถือว่า ไม่ได้เป็นการส่งเสริมพระพุทธศาสนาโดยตรงไปตรงมากนัก เพราะเกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนาเพียงมิติเดียวคือการถวายเทียนเพื่อใช้ในพรรษา นอกนั้นเป็นกิจกรรมประชาสัมพันธ์จังหวัด เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี งานอาจริยบูชาวัดหนองป่าพง ซึ่งองค์กรภาครัฐและเอกชนในชุมชนต่างก็ให้ความร่วมมือด้านในด้านบุคลากร งบประมาณ และดำเนินการ ต่าง แต่ยังคงขาดรูปแบบความร่วมมือและการมีส่วนร่วมที่ชัดเจนที่สามารถใช้เป็นแนวปฏิบัติร่วมกันได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัด กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อใช้เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริม พระพุทธศาสนาขององค์กรต่างๆ ในจังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

ในบทความนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยจำแนกตามระยะการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชน บุคคลในกลุ่มองค์กรศาสนา บุคคลในกลุ่มองค์กรภาครัฐ บุคคลในกลุ่มองค์กรภาคเอกชน ในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี 186,304 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คือ บุคคลในกลุ่มองค์กรศาสนา บุคคลในกลุ่มองค์กรภาครัฐ บุคคลในกลุ่มองค์กรภาคเอกชน ในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี คำนวณหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973) ได้จำนวน 399 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะแบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยสร้างจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ โดยมีมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตรวจสอบแบบสอบถามโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ฉบับ แล้วจึงนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล : เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามข้างต้นสอบถามกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี

1. ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี จากองค์กรศาสนา จำนวน 7 รูป องค์กรของรัฐ จำนวน 3 คน และ องค์กรเอกชน จำนวน 3 คน รวม 13 รูป/คน เสร็จแล้วทำการสังเคราะห์แล้วสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี โดยทำเป็นผังกราฟิกในแต่ละด้าน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 6) การมีส่วนร่วมรับฟังข่าวสาร 7) การมีส่วนร่วมการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน

2. การทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการประเมินผลความพึงพอใจในการเข้าร่วมอบรมกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้ง 7 ด้าน โดยคัดเลือกสมาชิกจำนวน 20 คน ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรม

ระยะที่ 3 การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี

การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี โดยดำเนินการโดยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 ท่าน เป็นผู้ประเมินจำแนกเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค จำนวน 5 คน ผู้บริหารในสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 คน ผู้บริหารสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 คน เสร็จแล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาสังเคราะห์ข้อมูล สรุปสาระสำคัญและสังเคราะห์ประเด็นสำคัญ ประมวลผลสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ และนำเสนอรูปแบบที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โดยภาพรวมรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) ($S.D. = .39$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.86$) ($S.D. = .52$) ด้านที่ 7 การมีส่วนร่วมการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.80$)

(S.D. = .52) ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}$ = 3.69) (S.D. = .49) ด้านที่ 6 การมีส่วนร่วมรับฟังข่าวสาร ($\bar{X}$ = 3.68) (S.D. = .50) ด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$ = 3.67) (S.D. = .45) ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมการวางแผน ($\bar{X}$ = 3.56) (S.D. = .56) และด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 3.54) (S.D. = .44) ดังจะพบได้จากตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานีโดยภาพรวมรายด้าน

ลำดับ	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานีโดยภาพรวมรายด้าน	$\bar{X}$	S.D.
1	การมีส่วนร่วมการวางแผน	3.56	.56
2	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.54	.44
3	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	3.86	.52
4	การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.69	.49
5	การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.67	.45
6	การมีส่วนร่วมรับฟังข่าวสาร	3.68	.50
7	การมีส่วนร่วมการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน	3.80	.52
รวม		3.69	.39

2. ผลการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมการวางแผน ประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน, การร่วมกำหนดเป้าหมายการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, การร่วมกันหาแนวทางป้องกันเหตุร้ายจะเกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงสร้างสรรค์, การจัดระบบการวางแผนที่ดี, วางแผนการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยเน้นการดำเนินกิจการที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน, การประสานงานให้เกิดความราบรื่นและสามัคคี, การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมาตรฐาน, การประชุมวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และการเชิญตัวแทนหน่วยงานและผู้นำชุมชนเข้ามาร่วมประชุมเพื่อวางแผนดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เมื่อกล่าวโดยสรุปได้รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมการวางแผน 4 ประการ คือ องค์กรภาครัฐ

และเอกชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การกำหนดหน้าที่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และมาตรฐาน การหาแนวทางป้องกันเหตุร้ายต่อพระพุทธศาสนา และ การจัดระบบการวางแผนที่ดี เน้นการดำเนินกิจการ ที่สามารถใช้จริงในชีวิตประจำวัน

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย ประชาชนมีอิสระในการตัดสินใจเข้าร่วม กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาด้วยความเต็มใจ, มีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการตัดสินใจ เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมพระพุทธศาสนา, มีการประชุมวางแผนร่วมกับชุมชนเพื่อตัดสินใจและแสดง ความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ของตนเองและประชาชนเป็นไปในทิศทางบวก, คิดค้น คิดหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไข และลดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา การมีส่วนร่วมในการคิดค้นวิธี แก้ปัญหาสังคมกับพระสงฆ์ในชุมชน, พระสงฆ์ในชุมชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมพระพุทธศาสนา, ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนในการจัดหา ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, มีส่วนร่วมใน การตัดสินใจให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ไม่หมิ่นศาสนา ร่วมแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น, มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งโดยสันติวิธี รูปแบบ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสรุปได้ 4 ประการ คือ ประชุมวางแผนร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพระพุทธศาสนา คิดค้น สร้าง และพัฒนารูปแบบและวิธีการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านพระพุทธศาสนาที่ถูกต้อง

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประกอบด้วย ร่วมในการทำกิจกรรมพระพุทธศาสนา เช่น การทำบุญ การทำกิจกรรมให้วัด, การคัดเลือกโครงการในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, ชุมชนมีส่วนร่วมในการของออกแบบพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมทางศาสนา ชุมชนร่วมกันสร้าง ภาพลักษณ์โครงการในด้านการเป็นหนึ่งการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีทางศาสนา ร่วมกันสืบทอดตาม ประเพณีและวิถีปฏิบัติที่ดีที่สุดทางศาสนา, สัมพันธภาพที่ดีกับบุคลากรในองค์กรและชุมชนชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการใช้บริจาคทรัพย์และมีส่วนในการบำรุง พัฒนา ส่งเสริม พระพุทธศาสนา มีส่วนร่วมในการ บริหารกิจกรรมและร่วมประสานงานในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, พระสงฆ์ในวัดปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีในการมีส่วนร่วมในดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา พระสงฆ์สร้างเครือข่าย การดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้กับชุมชน, พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา พระสงฆ์มีบทบาทในการสืบทอดการดำเนินงานจัดกิจกรรม ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้ได้รับการยกย่องในสังคม, และวัดควรมีบทบาทการเป็นโรงเรียน การรักษา พยาบาลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และตัดสินคดีความควบคู่ไปด้วยเพื่อให้เกิดความยุติธรรม เช่น การ ไกล่เกลี่ยคดีชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีการทะเลาะวิวาท และร่วมกันสร้างกฎระเบียบการดำเนินกิจกรรมส่งเสริม พระพุทธศาสนาในชุมชนและถือปฏิบัติด้วยกัน รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สรุปได้ 4 ขั้นตอน

คือ องค์กรในชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุน คัดเลือก และออกแบบกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, เครือข่ายขององค์กรในชุมชนประสานร่วมกันในการดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, วัดดำรงสถานเป็นสถานศึกษา สถานพยาบาล สถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาทและกิจกรรมยุติธรรมชุมชน และ องค์กรในชุมชนร่วมกันสร้างกติกาแนวทางดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาและถือปฏิบัติร่วมกัน

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยมีการนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ประโยชน์ เช่น ความกตัญญูกตเวที การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การให้อภัย ความเมตตา ความกรุณา, ชุมชนมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงพระพุทธศาสนาเข้าไปในประเพณีและวัฒนธรรมด้วย อาทิ เช่น ประเพณีทอดกฐิน การอุปสมบท การทำบุญเลี้ยงพระ การแต่งงาน งานสงกรานต์ ตลอดจนวัฒนธรรมการไหว้, ชุมชนช่วยสงเคราะห์และปฏิบัติต่อคนอื่นด้วยทาน วาจา กิริยา ที่เหมาะสม มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาอำนวยการประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม, นำหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนากิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, นำประโยชน์จากกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่ได้จากการปฏิบัติไปเผยแพร่และสานต่อให้เกิดประโยชน์แก่ชนรุ่นหลัง, กิจกรรมพระพุทธศาสนามีส่วนร่วมช่วยกล่อมเกล่าให้ท่านมีความรู้ความคิด และกระทำดี ละเว้นความชั่ว กิจกรรมพระพุทธศาสนาที่ชุมชนมีส่วนร่วมสอนให้ปกครองตนเองได้ รู้จักตนเองสามารถใช้สติยับยั้งตนเองได้ ไม่ให้ทำ ความชั่ว, กิจกรรมพระพุทธศาสนามีส่วนร่วมช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจไม่ให้อ่อนไหว มีสติ สามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น การเข้ามามีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านการเข้าร่วมเป็นเกียรติในการรับรางวัลเชิดชูคุณธรรม จริยธรรม อันดีงามกับพระสงฆ์ในชุมชน, การมอบรางวัลเชิดชูคุณธรรม รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ สรุปได้ 3 ขั้นตอน คือ ผลประโยชน์ที่แท้คือการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติ, กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาควรเป็นไปเพื่อส่งเสริมสรรพภาพจิต สติปัญญา การยับยั้งและปกครองตนเอง และความสามารถในการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้มีการเชิดชูเกียรติ เช่น การรับรางวัลเชิดชูคุณธรรมเพื่อเป็นแบบอย่างในระยะยาวแก่ชุมชน

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ร่วมติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณการเงินที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมพระพุทธศาสนา, จัดตั้งศูนย์ประสานงานเก็บรายละเอียดการดำเนินงานเพื่อเตรียมการประเมินผลการดำเนินงาน หน่วยงาน องค์กร และวัด, มีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาเพื่อปรับปรุงกิจกรรมในปีต่อไป, มีการนำผลการประเมินที่มีความเหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการนำแนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ ร่วมระหว่างวัดและชุมชนในการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาไปปฏิบัติ, ชุมชนตระหนักและให้ความร่วมมือในการสร้างค่านิยม ปลุกจิตสำนึกคุณธรรมจริยธรรม เยาวชนควรได้รับการชี้แนะหรือปลูกฝังโดยการอบรม, แต่งตั้งคณะกรรมการจากหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน ที่มีความรู้ ความสามารถในการร่วมตรวจสอบกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ให้ความสำคัญในการตรวจสอบกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะ

กรรมการดำเนินการตรวจสอบกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาควรเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ สามารถใช้ความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบชุมชน รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ องค์กรในชุมชนสามารถติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, จัดตั้งศูนย์ประสานงานการดำเนินงานเพื่อประเมินผลการดำเนินงานหน่วยงาน องค์กรและวัดที่เกี่ยวข้อง, ประชุมประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาทุกปี นำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข และ แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากองค์กรภาครัฐและเอกชนเป็นคณะกรรมการประเมินกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา

2.6 ด้านการมีส่วนร่วมเรื่องข่าวสาร มีส่วนร่วมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการกิจกรรมพระพุทธศาสนา เช่น งานพิธีกรรมที่สำคัญในชุมชน, แสวงหาช่องทางสื่อสารและเผยแพร่ความคิดเห็นตนเองเกี่ยวกับกิจกรรมพระพุทธศาสนาเชิงสร้างสรรค์ เช่น ศึกษาธรรมชาติจากอินเทอร์เน็ต, ชุมชนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยการนำใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แท็บเล็ต, ประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงกิจกรรมพระพุทธศาสนาโดยตระหนักถึงทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมพระพุทธศาสนา, รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากการศึกษาดูงาน หอกระจายข่าว เสียงตามสาย แผ่น วารสาร และวิทยุโทรทัศน์, ร่วมรับฟังข่าวสารและเผยแพร่ศาสนาพุทธให้คนรุ่นหลังทราบถึงกิจกรรม, มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำความรู้จักเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ๆ ซึ่งกันและกันในชุมชน, ชุมชนมีการติดต่อประชุมนัดหมายหารือร่วมกันในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อกิจกรรมการเข้าชนนิทรรศการจากการจัดนิทรรศการต่างๆ รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ องค์กรในชุมชนควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต หรือเทคโนโลยีอื่นๆ ในกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา, เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงการกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา ผ่านช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัยเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด เช่น line application และวิทยุโทรทัศน์, ส่งเสริมให้เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ในชุมชน เช่น หอกระจายข่าว เสียงตามสาย แผ่นพับ จดหมายข่าว วารสาร และ เผยแพร่กิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาผ่านสื่อสารสนเทศท้องถิ่น เช่น นิทรรศการชั่วคราวหรือถาวรในวาระต่างๆ

2.7 ด้านการกระจายอำนาจแก่ประชาชน ผู้นำชุมชนรับนโยบายและนำมาถ่ายทอดให้กับชุมชน, กระจายความรับผิดชอบสู่ผู้บริหารท้องถิ่น และประชาชน, หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกระจายบุคลากรงบประมาณ เทคโนโลยี ที่เหมาะสมให้กับท้องถิ่นด้านการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา, หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการกระจายการจัดกิจกรรมพระพุทธศาสนาไปสู่องค์กร หน่วยงานรัฐและเอกชน เช่น สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, กระจายอำนาจแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยคำนึงถึงกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มทางศาสนาเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยก, จัดฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนา, ศึกษาวิจัยสภาพปัจจุบันปัญหาและอุปสรรคการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนการส่งเสริมกิจกรรมพระพุทธศาสนา, การถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพระพุทธศาสนา, ฝึกอบรมผู้บริหารท้องถิ่น ชุมชน สมาชิกสภาท้องถิ่นและบุคลากรขององค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนให้ตระหนักในการจัดกิจกรรมการส่งเสริมพระพุทธ-

ศาสนา, plugged into the community to see the importance

2.8 ผลการประเมินรูปแบบพบว่า โดยภาพรวมรายด้าน มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยภาพรวมรายด้านทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสม 3 ลำดับ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปหามาก คือ การมีส่วนร่วมรับฟังข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี สามารถสรุปได้ตามภาพรูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสามารถสรุปได้ตามภาพที่ 1

รูปแบบการมีส่วนร่วมขององค์กรในชุมชนที่มีต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยข้างต้นมีประเด็นที่สามารถนำอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. เมื่อพิจารณาบทบาทการมีส่วนร่วมขององค์กรภายในและภายนอก จะพบว่า มีองค์กรธุรกิจเอกชนมีส่วนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เครือข่ายขององค์กรในชุมชนประสานร่วมกันในการดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยนี้ถือว่าเป็นไปตามกรอบที่ปรากฏตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ดังที่ในงานวิจัยของพระสุเมธ สุเมธ (PhraSumeth Sumedho, 2010) ระบุว่า นักธุรกิจในพุทธกาลมีบทบาทส่งเสริมพระพุทธศาสนา 3 ประเด็น คือ 1) การนำพุทธธรรมมาใช้เป็นแนวทางต่อการการบริหาร การบริหารตน การบริหารคน การบริหารงาน 2) การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันพบ และ 3) บทบาทการสร้างศาสนทายาท การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านสังคมสงเคราะห์ แม้ในธุรกิจยุคปัจจุบัน เช่น ดร.บุญยง ว่องวานิช ก็ดำเนินธุรกิจโดยใช้ยึดทั้ง 3 หลัก เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ในกระบวนการมีส่วนร่วมยังต้องสนับสนุนทรัพยากรด้านเทคโนโลยี เพื่อให้การส่งเสริมพระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างทันสมัยรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ดังที่ผลการวิจัยระบุว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนด้านบุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่พบว่า พระสงฆ์ในวัดปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายการดำเนินงานจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้กับชุมชน และเครือข่ายขององค์กรในชุมชนประสานร่วมกันในการดำเนินการกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา สะท้อนให้เห็นว่า เครือข่ายทุกภาคส่วนล้วนแล้วแต่มีความสำคัญยิ่งแม้ในการขับเคลื่อนสังคมในยุคผู้สูงวัย ดังจะเห็นจากงานวิจัยของเสาวภา พรสิริพงษ์ ขวัญจิต ศิววงศ์โรจน์ ยงยุทธ บุราสิทธิ์ (Pornsiripong, Sasiwongsarot, and Burasit, 2014) ระบุว่า วัดมีความพร้อมด้านการสร้างเครือข่ายและพื้นที่ทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุในระดับสูง และปัจจัยที่ทำให้วัดมีความพร้อมแตกต่างกัน ได้แก่ ศักยภาพของเจ้าอาวาส จำนวนและคุณสมบัติของพระในวัด ความรู้ของพระ การสนับสนุน จากชุมชนรอบวัดและการทำงานเป็นเครือข่าย นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนถึงความคาดหวังของชุมชนที่ต้องการให้วัดมีสถานะเป็นสถานศึกษา สถานพยาบาล สถานที่ใกล้เคียงข้อพิพาทและกิจกรรม ยุติธรรมชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาทองชัย บุรณสิทธิ์ (Phramaha Thanongchai Buranapisut, 2002) ที่พบว่าบทบาทของวัดกับชุมชนมีถึง 7 ด้าน คือ ด้านการศึกษา ด้านการท่องเที่ยว ด้านพิธีการทางศาสนา ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านการเป็นสถานที่พักผ่อน ออกกำลังกาย และสันทนาการ ด้านการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และ ด้านการเป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย โดยให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัยและอุดมคติทางศาสนา และงานวิจัยของพระครูศรีปริยัตยารักษ์ (Phrakhrusripariyattayarak, 2018) ที่พบว่า แม้ในโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ในจังหวัดนครราชสีมาก็ได้ใช้ความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงอำนาจหน้าที่เป็นเครือข่ายการทำงานบูรณาการภารกิจที่มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยง ในการทำงานร่วมกัน

ทั้งยังต้องใช้ความสัมพันธ์เชิงประเพณี กล่าวคือ มีการวางแผน มีการดำเนินงาน ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษาแก่กันและกัน มีการติดตามประเมินผล ตามประเด็นที่สนใจร่วมกัน ลงไปสู่พื้นที่การทำงานระดับหมู่บ้าน วัด ชุมชน องค์กร หน่วยงาน สถานศึกษา เพื่อจัดกิจกรรมต่างตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

3. รูปแบบด้านการมีส่วนร่วมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ระบุว่า ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนา เผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย และ ส่งเสริมให้เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาปกติทั่วไป ดังที่ผลงานของพระมหาไชยฤทธิ์ ชยานนโท และ พงษ์ธร สิงห์พันธ์ (Phramaha Chaiyarit Jayanandho and Singpan, 2014) ได้เสนอแนะการส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียนโดยบูรณาการกับวิถีชีวิตทั้งในและนอกโรงเรียน ควรนำเทคโนโลยี หรือสื่อทันสมัยมาประกอบ และสามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตของตนได้ นอกจากนี้ ในด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล ซึ่งมีการแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นคณะกรรมการประเมิน ผู้วิจัยมองว่า ควรให้สุภาพสตรีที่ในพระพุทธศาสนาเรียกว่า “อุบาสิกา” มาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ เพราะสตรีมีบทบาทด้ารอุภัมภพระพุทธศาสนามาตั้งแต่พุทธกาล แม้ในงานวิจัยของประทีน แสงไทย, พระราชปรีดิภักวี และ พระมหาพรชัย สิริวโร (Saengthai, Phra Rajapariyatkawi, and Phramaha Pornchai Sirivaro, 2018) ยังได้เสนอรูปแบบการเสริมสร้างพลังศักยภาพสตรีเพื่อพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม ที่เรียกว่า “LPD Model for Women” ประกอบด้วย 1) ขั้นเรียนรู้ คือการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ปฏิบัติ คือ ส่งเสริมให้สตรีเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ขั้นพัฒนา คือ การเสริมสร้างศักยภาพสตรีให้มีพลังด้วยหลักพุทธธรรมนำพาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์กรภาครัฐและเอกชน สามารถนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ในกรณีที่ต้องการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม
2. องค์กรเอกชนอาจจะดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในรูปแบบต่างๆ โดยเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรภาครัฐและภาคชุมชน เช่นกรณีการจัดงานสืบสานตำนานนกหัสติลิงค์ ของวัดเกษม ตำบลเกษม อำเภอดงเจริญ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นส่วนของประเพณีเผาศพโบราณที่นำเข้ามาผนวกเป็นส่วนหนึ่งในพิธีพระราชทานเพลิงศพของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา และเป็นกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาโดยอ้อม
3. ตามทัศนะของผู้วิจัย แนวทางการส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนอย่างแท้จริงนั้น คือการทำให้พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำใจและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริง ผลการวิจัยนี้เป็นเพียงหนึ่งแนวทางในแต่ละด้าน แต่ผู้ขับเคลื่อนหลัก คือ พระสงฆ์ต้องเป็นผู้นำในการหาแนวทางปลูกศรัทธาและปัญญาในพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการส่งเสริมพระพุทธศาสนาของนักธุรกิจสตรีในจังหวัดอุบลราชธานีโดยเปรียบเทียบกับมหาอุบาสกในยุคคลุทกาล
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดกิจกรรมส่งเสริมพระพุทธศาสนาในจังหวัดอุบลราชธานี

References

- Jongwutthiwet, N. (2007). *The Concept of Community Development*. Bangkok: Department of Community Development.
- Khaengkhan, P. (2017). *Report on the implementation of academic service project for society in the aspect of arts, culture and local wisdom preservation: The Buddhist Lent Candle Procession Project in Ubon Ratchathani Province*. Udonthani: STOU Udonthani Academic Service Center.
- Phra Sumeth Sumetdho. (2010). *The Comparative Study of the Business Men's Roles in Supporting Buddhism in the Buddha's Time and at the Present Time : A Case Study of Dr. Boonyong Vongvanij*. Degree of Master of Buddhist Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Watcharawit Imwongsa. (2016). The Roles of Sangha Leaders to Support Democratic Way of The People The Municipality, Nakhonratchasima Province. *Nrru Community Research Journal*, 10(1), 70-81.
- Phrakhrusripariyattayarak. (2018). The Model of Networking the Five Precepts Observing Village for Improving People's Quality of Life in Nakhon Ratchasima Province. *Journal of MCU Peace Studies*, Special Issue, 35-46
- Phramaha Chaiyarit Jayanandho and Singpan, P. (2014). A Study of Students' Ethics and Morality Promotion in Schools of the Buddhist Monks according to the Buddhist Monks' Teaching Morality to Students Project in Ubon Ratchathani Province. *Journal of Graduate School, Pitchayat*, 9(1), 51-58.

- Phramaha Hansa Dhammahāso. (2018). The Integration of the Knowledge in Field of Peace for Developing Peace Building Process in Thai Society. *Journal of MCU Peace Studies*, (6)3, 1254-1266.
- Phramaha Thanongchai Buranapisut. (2002). *The Role of Buddhist Monastery in the Urban Community in Bangrak District, Bangkok*. Degree of Master of Rural Development Studies, Mahidol University.
- Pornsiripong, S. Sasiwongsarot, Q. and Burasit, Y. (2014). Preparedness of Buddhist temples for an aging society. *Institute of Culture and Arts Journal*, 31(1), 99-125.
- Rapipat, A. (2004). *The People Participation for Development*. Bangkok: Center for Public Health Policy Study.
- Saengthai, P. Phra Rajapariyatkawi, and Phramaha Pornchai Sirivaro. (2018). The Empowerment Model of Women for the Community Development according to Buddhist Principles. *Journal of MCU Peace Studies*, (6)4, 1334-1346.
- Thechapasertwittaya, P. (2011). *The Strategies for Agricultural Community Development and Planning*. Konkhaen: Department of Agricultural Promotion, Faculty of Agriculture, Konkhaen University.
- Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. 3rd ed. New York: Harper and Row.